

ויזרע יצחק

שנה ה'

יום הכיפורים
ה'תשע"ז

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

זמני הצום	י"ב	ת"א	חיפה
פניסה	17:59	18:16	18:08
יציאה	19:11	19:13	19:12
ר"ת	19:51	19:49	19:50

"כי מיום הלה יכפר עליכם"

הגידים ליום הכיפורים

"כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה" (ויקרא כג' כט)

לפי האר"י הקדוש, מי שאינו מוריד דמעות בימים הנוראים סימן שאין נשמתו טובה. מסביר זאת ה"חתם סופר" ואומר שבימים האלו שולח הקב"ה את עזרו מקודש, כדי לעורר מלמעלה את לב האדם מישראל, שנשמתו קשורה במקורה העליון, ודבר זה גורם שיגיע לאדם הבכי, אך מי שאינו מגיע לידי בכי סימן שהוא כבר נכרת מעץ החיים. ודבר זה רמוז בפסוק שלפנינו: "כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה", כלומר נפש שלא תתעורר בבכי לחזור בתשובה, סימן שכבר "נכרתה הנפש ההיא מעמיה" ממקורה העליון.

"ויאמר אליהם שאוני והטילוני אל-הים וישתק הים מעליכם" (יונה א' יב)

בשעת הסערה אומר יונה הנביא לרב החובל ולמלחים: "שאוני והטילוני אל הים וישתוק הים מעליכם". לכאורה, אומר רבי יהודה לייב חסמן בעל "אור יהל", המילה "שאוני" נראית כמיותרת, די היה בכך שיונה היה אומר: "הטילוני אל הים", מדוע אריכות הלשון? ומתוך שיונה הנביא, בתיבה המיותרת שהוסיף בדבריו, ביקש בכך לעכב את רגע הטלתו אל הים, למרות שזהו רגע קטן, ללמדנו שחיים הם הערך הנעלה ביותר, ואפילו רגע קצר אחד של חיים ערכו לא יסולא בפז, כי ברגע אחד יכולה אדם לשוב בתשובה או להתפלל מעומק ליבו, ולזכות לחיי העולם הבא. כמו שאמרו חז"ל: "יש הקונה עולמו בשעה אחת" (עבודה זרה י:).

"אם יש עלי מלאך מליץ אוזר מיני אכף להגיד לאדם ישרו" (איוב לג' כג)

"כפלת הרמון רקתך מאי רקתך אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמוך" (ברכות נו.)

אומר ה"חפץ חיים" שאם, לפי חז"ל גם פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון, הרי שאין לך אדם שאין לו מליצי יושר רבים, שידוע מה שאמרו חז"ל: "העושה מצוה אחת, קונה לו פרקליט אחד" (אבות ד' יא), אם כך, אין לך אדם שיוצא חייב בדינו. אלא, מבאר ה"חפץ חיים", שאין זה מספיק שיש לאדם סנגור, זה חשוב גם מה טיב הסנגור, מה כישוריו ומה יכולתו. הדבר דומה, לאדם שתלוי ועומד נגדו משפט בנושא חמור שאם יצא חייב הוא ישפט למיתה וכל רכושו יוחרם, כך שאשתו תהיה אלמנה, ובניו יהיו יתומים וחסרי כל. אלא שחבריו, "מביני העניין", הרגיעו אותו ואמרו שהראיות של התביעה הן קלושות ולוקות בחסר כך שסנגור טוב יוכל להפריך אותן בנקל. כאשר שמע הנאשם כך, הוקל לו, וחשב "אם ההאשמה אינה מבוססת דיה, מדוע עלי להוציא הון עתק על עורך דין יקר וחמדן"? בעת פתיחת המשפט, הגיעה התביעה עם צוות מובחר של קטגורים, ואילו הנאשם הופיע בלויט סנגור מגמגם ומסורבל, כמובן שדינו נגזר לחובה, האיש ביקש לחסוך מעט כסף ולבסוף הפסיד את חייו. כן הוא אף בנידון דידן, אמנם, כל מצוה בוראת סנגור, אבל אומר הכתוב: "אם יש עליו מלאך מליץ", לא מלאך שתם, כי מצוה שנעשית כלאחר יד, בלא שימת לב, בלא כוונה ראויה, בוראת מלאך מעוות, בעל מום וכבד פה אם לא אילם לגמרי. ואם יביא האדם עמו גדוד פרקליטים כאלו, שהאחד פוזל והשני קיטע, האחד גידם והאחד מגמגם, הן יהיה ללעג ולקלס, ויזיק לעצמו יותר מאשר יועיל.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

חיים כהן בן רחל ז"ל נלב"ע כג' אב תשע"ה תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת :

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

"אך בעשור לזוודש השביעי הזה יום הכפרים הוא" (ויקרא כג' כז)

לפי הרוקח ישנן מספר סיבות לכך שיום הכיפורים נקבע לעשירי בחודש ולא ליום אחר. הקב"ה מבקש מעם ישראל לענות את נפשם בעשור לחודש וכך הוא יזכור להם את הזכות של אברהם אבינו שהתנסה בעשרה ניסיונות וגם נימול בעשור, למאן דאמר שאברהם נימול בעשרה בניסן, וזכות יצחק שעקידתו היתה הניסיון העשירי של אברהם, וזכות יעקב שהתברך בעשר תיבות שבפסוק "ויתן לך" (בראשית כז' כח), וגם אמר "עשר אעשרנו לך" (בראשית כח' כב). מוסיף הרוקח ואומר שיש בפסוק רמז נוסף לשלושת האבות, והוא במה שמתחיל הפסוק בתיבה "אך", כי הגימטריא של ראשי השמות של האבות אברהם, יצחק ויעקב עולה למניין "אך". ומקשה הרוקח מדוע בפרשת אמור מזכירה התורה בכל המועדים את הקרבן, חוץ מיום הכיפורים שבו לא מוזכר עניין הקרבן כלל? ומתרץ שעניין זה בא לומר לנו שהחלב והדם שהאדם ממעט במשך הצום חשוב לה' כאילו הוא מקריב את כל הקרבנות, כי שאר הקרבנות הם בממונו, ואילו הקרבן של הצום הוא קרבן שבגופו.

"וסלחות לעוונתי כי רב הוא" (תהלים כה' יא)

לכאורה הפסוק לא ברור, מצד אחד אנו מבקשים סליחה, "וסלחת לעוונתי", ודרך העולם היא שאשר אדם חוטא כלפי חברו, ובא לפייסו, הרי הוא משתדל להצטדק ולהקטין בפני חברו את גודל החטא וחומרתו, ואילו כאן אנחנו עומדים ומתפארים "כי רב הוא"? מבאר המגיד מדובנא את הכתוב ומדמה זאת למקרה אחר, שבו האדם הוא בעל חוב גדול כלפי חברו וחייב הרבה מאד כסף, כאשר הוא מגיע להתפשר עם חברו המלווה, אז הוא מתאר לו את מצבו שהוא בעל חוב גדול ואין לו כל רכוש שאפשר לקחת ממנו כמשכון, וכל זאת כדי שהאדם שהוא חייב לו יסכים להגיע איתו להסדר החוב בתנאים קלים יותר. זו הטענה שאנו טוענים בפסוק: "וסלחת לעוונתי כי רב הוא", אנו כל כך משוקעים בעוונות ובחובות עד למעלה מהראש, ועל כן אנו מתחננים סלח לנו ועשה עמנו הסדר חוב מקל, במידת החסד ובמידת הרחמים.

"מלוך על כל העולם כולו בכבודך" (מהתפילה)

לפי חז"ל "כבוד" הוא מלשון מלבוש, כפי שמבואר בגמרא (שבת קיג). שרבי יוחנן קרא לבגדיו "מכבודתי", וזוהי הכוונה בתפילתנו: "מלוך על כל העולם כולו בכבודך" דהיינו שכל העולם כולו יידעו שכל דבר הקיים בבריאה הוא לבושו של ה', ורק ברצות הקב"ה הוא מחיה אותו, וברצותו הוא מוציא ממנו את חיותו.

"וביציאתו היה אומר תפילה קצרה" (סדר העבודה)

מקשה רבי ישראל מרדו"ן, אם הכהן גדול נמצא כבר בקודש הקדשים, מדוע הוא אינו מנצל את עת הרצון ומתפלל על כלל ישראל תפילה ארוכה, ובה יכול הוא לפרט את כל בקשותיהם של בני ישראל? ומתרץ שכאשר הכהן הגדול נכנס לפני ולפנים לקודש הקדשים, הוא שוכח לגמרי את כל חיי העולם הזה, ואין הוא זוכר שום דבר מהעניינים הארציים, ורק כאשר מסיים הוא את העבודה ביציאתו, הוא נזכר בענייני העולם הזה, ואז הוא אומר תפילה קצרה.

"סלח לנו אבינו כי זוטאנו" (תפילה עבודה מוצאי יום כיפור)

שואל בעל החידושי הרי"ם מגור, מדוע כאשר אנו מתפללים במוצאי יום הקדוש אנו אומרים בתפילת שמונה עשרה "סלח לנו אבינו כי חטאנו", הרי אנו מאמינים שכל עונותינו נתכפרו ביום כיפור? מה עוד, שאנו עדיין עומדים בבית הכנסת ומתי כבר הספקנו לחטוא מחדש שאנו מבקשים על כך מחילה? ומתרץ שעל האדם להאמין באמונה שלימה שיום הכיפורים מכפר, וכל עונותיו נמחלו לו ביום שחלף, אלא שלבו של אדם נוקפו ומעורר בו ספקות: "מי יודע אם אכן נתכפרו כל עונותי"? וכיון שהוא אינו בטוח בכך אלא הוא מסתפק בדבר הרי זה כבר נחשב לו לחטא ועוון, ועל כך צריך הוא בתפילתו לבקש "סלח לנו אבינו כי חטאנו".

"על זוטא שזוטאנו לפניך ביצר הרע" (ידו)

שואל בעל ה"לב שמחה" מגור וכי אפשר שאדם יחטא ללא היצר הרע? מה פשר הוידוי הזה, "על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע"? ומתרץ שאנו מתוודים על החטא שלא הצלחנו להפוך את היצר הרע עצמו ליצר טוב, כמו שמבואר על מה שאמרו חז"ל "בכל לבבך-בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע" (ברכות נד). שצריך להפוך את היצר הרע ליצר טוב. וזה ההסבר גם למה שאמרו חז"ל: "כך הקב"ה אמר להם לישראל: בני, בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין" (קידושין ל:). דהיינו שעל ידי התורה מתבלים את היצר הרע עד שיהיה טוב.

אומר רבי ישראל מסלנט: רוב העולם נוהג לשוב בתשובה בימי הסליחות, אנשי מעשה מקדימים לשוב בחודש אלול, ואני אומר שיש להתחיל בתשובה תיכף מיד אחר תפילת נעילה של יום הכיפורים.

לרפואת כל חולי ישראל ובכללים: הרה"ג משה חזקיהו שליט"א בן שרה, אליהו בן אסתר.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק" חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו. מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 21:30-20:30 לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315